

LANDELIJK OPLEIDINGSPROFIEL TUIN- EN LANDSCHAPSINRICHTING

Bachelor Voltijd en Deeltijd

Crohonummer: 34220

Associate Degree Voltijd en Deeltijd

Crohonummer: 80068

LANDELIJK OPLEIDINGSPROFIEL TUIN- EN LANDSCHAPSINRICHTING

Bachelor Voltijd en Deeltijd

Crohonummer: 34220

Associate Degree Voltijd en Deeltijd

Crohonummer: 80068

Opgesteld in opdracht van de Vereniging Hogescholen,
Sectoraal AdviesCollege Hoger Agrarisch Onderwijs

Velp, februari 2018

Contactpersoon: dhr. W. Simons

Informatie

Hogeschool Van Hall Larenstein

Tuin- en Landschapsinrichting

Postbus 9001

6880 GB Velp

Tel: 026 3695695

www.vanhall-larenstein.nl

Bezoekadres

Larensteinselaan 26a

6882 CT Velp

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	De opleiding tuin- en landschapsinrichting	5
3	Werkveld	6
3.1	Het werkveld van de tuin- en landschapsarchitectuur	6
3.2	Ontwikkelingen in het werkveld	6
3.3	Samenwerking werkveld	7
3.4	De werkveldadviescommissie	7
3.5	Samenwerking opleidings- en onderzoeksinstituten	8
3.6	Internationale samenwerking	8
3.7	De IFLA-Europe erkenning	8
4	De uitstroomprofielen	9
4.1	Uitstroomprofielen Bachelor	10
4.1.1	Strategisch ontwerp	11
4.1.2	Ruimtelijk ontwerp	11
4.1.3	Technisch ontwerp	12
4.1.4	Werkvoorbereiding aanleg en beheer	13
4.1.5	Management buitenruimte	13
4.2	Uitstroomprofielen Associate degree	14
4.2.1	Ontwerputwerking / visualisatie	15
4.2.2	Realisatie	15
4.2.3	Beheer buitenruimte	15
5	De competenties	16
5.1	T&L beroepscompetenties	17
5.2	Generieke competenties	17
5.3	Opbouw programma en competentieniveaus	18
5.4	De Dublin descriptors	19
5.5	De hbo-standaard	20

BIJLAGE 1 Samenstelling werkveldadviescommissie

BIJLAGE 2 T&L beroepscompetenties

BIJLAGE 3 Generieke competenties

1 Inleiding

De opleiding Tuin- en Landschapsinrichting (T&L) leidt op voor hbo-functies in het vakgebied van de landschapsarchitectuur in brede zin. Ze bestrijkt daarbij de volle breedte van het vakgebied. Dit terrein omvat het beleid van de openbare ruimte, het ontwerpen op verschillende schaalniveaus, de realisatie en uitvoering van projecten en het beheer van de buitenruimte.

De opleiding wil een hoogwaardige en eigentijdse opleiding zijn voor het vakgebied van de Tuin- en landschapsarchitectuur in brede zin en werkt nauw samen met het beroepenveld. De opleiding geniet een brede bekendheid in het vakgebied en heeft een goede naam. Veel werkgevers beschouwen de T&L-opleiding als dé hbo-opleiding in het vakgebied. De gehanteerde uitstroomprofielen vallen samen met de beroepsprofielen in het vakgebied en na afronding van de opleiding is de student direct inzetbaar in hbo-functies.

Het beroepenveld omvat particuliere adviesbureaus, ingenieursbureaus, hoveniers en grote groenbedrijven, gemeenten en andere (semi-)overheden. Daarnaast zijn er zelfstandige adviseurs die werken als zzp'er. Veel docenten zijn naast hun docentschap actief in het beroepenveld of zijn dat geweest.

Het curriculum is competentiegericht, waarbij de echte wereld centraal staat. Reële beroepsopdrachten spelen een centrale rol in het programma. Duurzaamheid, maatschappelijk bewustzijn en innovatie zijn thema's die verweven zijn binnen de gehele opleiding.

De Bacheloropleiding kent één major, met daarbinnen vijf uitstroomprofielen. Strategisch ontwerp, ruimtelijk ontwerp, technisch ontwerp, werkvoorbereiding aanleg en beheer en management buitenruimte.

Sinds 2010 kent de opleiding ook een erkende Associate Degree. Deze leidt op tot projectmedewerker op drie gebieden: ontwerp en visualisatie, techniek en calculatie en beheer buitenruimte. Zowel de bachelor als de Associate Degree worden aangeboden in voltijd en deeltijd.

2. De opleiding tuin- en landschapsinrichting

Missie van de opleiding

T&L stelt zich ten doel om studenten vanaf havo- of mbo 4- niveau voor te bereiden op hbo-functies die zich bezighouden met de vormgeving van onze leefomgeving. Dit omvat planning, ontwerp en management van de buitenruimte met als doel het creëren, in stand houden, beschermen en ontwikkelen van plekken die zowel functioneel, mooi als duurzaam (in elke betekenis van het woord) zijn en die voldoen aan maatschappelijke en ecologische behoeften.

Visie op duurzame ontwikkeling

Wij zien een wereld die continu aan verandering onderhevig is. Dit heeft een enorme impact op de leefomgeving en op de leefomstandigheden van mensen. Of het nu gaat om de klimaatverandering, veroorzaakt door het gebruik van fossiele brandstoffen, of de wijze waarop ons voedsel wordt geproduceerd, met alle gevolgen van dien voor bodem, biodiversiteit, (grond)water, energie en de kwaliteit van het landschap, de wereld wordt kleiner en de opgaven worden steeds complexer. Al deze vraagstukken hebben ook een ruimtelijke component. Vanzelfsprekend is dan ook het werkveld aan continue verandering onderhevig.

Tuin- en Landschapsinrichting is een opleiding die studenten wil voorbereiden op het van betekenis zijn in een internationale wereld die steeds complexer wordt en vraagt om creatieve, innovatieve en duurzame oplossingen voor ruimtelijke vraagstukken. De opleiding leidt studenten op om maatschappelijke opgaven in de 'River Delta' te signaleren en inter- en transdisciplinair te werken aan een waardevolle, toekomstbestendige leefomgeving. Afgestudeerden van T&L dragen substantieel bij aan innovatieve, duurzame oplossingen in een continu veranderende leefomgeving en leefomstandigheden.

Ambitie van de opleiding

De opleiding Tuin- en Landschapsinrichting (T&L) van VHL leidt hoogwaardige, ambitieuze en innovatieve professionals op die bijdragen aan een duurzame wereld. Zij heeft een herkenbare eigen stijl en signatuur en onderscheidt zich door ruimtelijke planvorming en onderzoek op een hoog niveau. Wij willen jonge mensen inspireren om zich in te zetten voor een betere en duurzame wereld. De opleiding is betrokken bij actuele maatschappelijke vraagstukken en zoekt hiervoor vernieuwende oplossingen in nauw contact en samenwerking met diverse partners en de maatschappij. De opleiding staat met beide benen op de grond en is sterk verbonden met het werkveld en de beroepspraktijk. Door praktijkgericht onderzoek en experiment wil de opleiding T&L mede vormgeven aan de vernieuwing van het vakgebied van de tuin- en landschapsarchitectuur en hiervoor een expertisecentrum zijn. We geloven in samenwerking in netwerken en het delen van kennis, die wordt ingezet voor het maken van gedegen en uitvoerbare plannen voor ruimtelijke vraagstukken.

Strategie op hoofdlijnen

Dit willen we bereiken door zoveel mogelijk te werken met reële opdrachten en opdrachtgevers. De student wordt daarbij gestimuleerd om, in samenwerking met anderen, kleur en profiel te geven aan zijn/haar eigen kwaliteiten, om zo optimaal van betekenis te kunnen zijn. Er is bewust voor gekozen om door het hele studieprogramma een aantal geïntegreerde leerlijnen te ontwikkelen; beplanting, het Nederlandse landschap, internationalisering en creativiteit. De opgaven waar de studenten aan werken zijn indien mogelijk verbonden aan lectoraatsprojecten, wanneer die bijdragen aan kennisontwikkeling en profilering van de opleiding. De opleiding werkt zoveel mogelijk volgens duurzame processen en streeft ernaar om studenten beroepsproducten te leren maken die zo min mogelijk verspilling opleveren/veroorzaken. Daarbij willen we sterk inzetten op digitale tools zoals GIS en virtual reality.

3 Werkveld

3.1 Het werkveld van de tuin- en landschapsarchitectuur

De opleiding Tuin- en Landschapsinrichting (T&L) leidt al ruim 100 jaar op voor de hbo-functies in het vakgebied van de landschapsarchitectuur in brede zin. Ze bestrijkt daarbij de volle breedte van het vakgebied. Dit terrein omvat het (strategisch en tactisch) beleid van de openbare ruimte, het ontwerpen op verschillende schaalniveaus, de realisatie en uitvoering van projecten en het beheer van de buitenruimte.

Het beroepenveld van T&L omvat particuliere advies- en ontwerpbureaus, ingenieurbureaus, hoveniers en grote groenbedrijven, gemeenten en andere (semi-)overheden. Daarnaast zijn er zelfstandige adviseurs die werken als zzp'er.

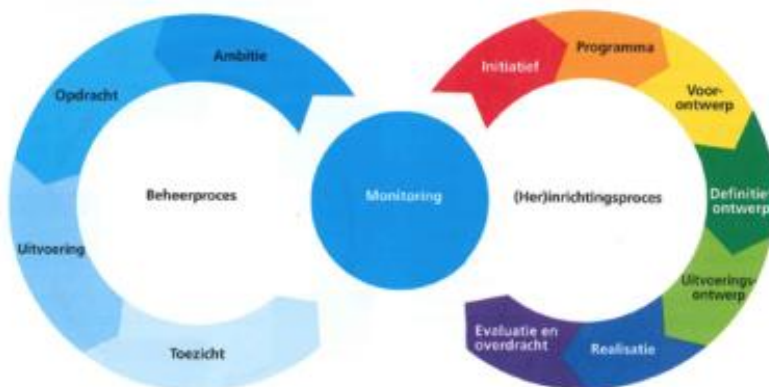
Zzp'ers worden vaak ingehuurd voor de duur van het project. Ook het aantal netwerkorganisaties neemt de laatste jaren toe, werkverbanden die in bepaalde situaties worden geactiveerd, maar doorgaans 'slapend' zijn. Het betreft hier veelal kleine bureaus, éénpersoonsbureaus en ZZP'ers die tijdelijke samenwerkingsverbanden vormen om aan adviesaanvragen of de uitvoering van projecten te werken.

3.2 Ontwikkelingen in het werkveld

De beroepspraktijk van de tuin- en landschapsarchitect en het management van de buitenruimte verandert voortdurend. Door het toegenomen bewustzijn over klimaatverandering en ecologische besef en een daarmee gepaard gaande toename van kennis van landschapsecologische processen, is integrale en interactieve planvorming noodzakelijk geworden. Dit betekent een complexer en multidisciplinair planproces met een groeiend aantal betrokken actoren en ingewikkelder organisatievormen.

Een andere ontwikkeling is er in de realisatie van projecten: bedrijven die zich tot voor kort beperkten tot het uitvoeren van projecten gaan zich ook richten op de planvorming volgens de formule Design and Construct en zien we dat ontwerp en technische uitwerking als één product worden gevraagd. Deze bedrijven, waaronder de grotere groenbedrijven en aannemers, vragen in toenemende mate om T&L'ers.

Als antwoord op de toegenomen complexiteit van projecten rond ruimtelijke planvorming heeft het werkveld gereageerd met o.a. De Nieuwe Regeling (DNR) waarin gangbare werkprocessen in het vakgebied beschreven worden en met CROW-publicaties over integrale (her-)inrichting en beheer. Ruimtelijke planvorming maakt daarin onderdeel uit van een keten en cycli van beleidsfasen die worden doorlopen bij gebiedsinrichting en -beheer (zie figuur 1).

Figuur 1: inrichtings- en beheerprocessen. Bron: CROW (2013).

In deze beleidsvorming bepalen de verantwoordelijke bestuurders en beleidsmakers allereerst het strategisch, ambitieniveau van de openbare ruimte: wat zijn de doelstellingen voor het gebied, welk gebruik en welk kwaliteitsniveau is gewenst? Op basis hiervan wordt de bestemming voor het gebied vastgelegd. Vervolgens worden interne of externe opdrachtnemers gevraagd plannen te maken voor ontwerp en realisatie van deze ambities. Nadat het inrichtingsplan is uitgevoerd wordt het gebied gebruikt en beheerd. Op basis van monitoring van het actuele gebruik en onderhoud evalueren de beleidsmakers ten slotte of de ruimte volgens de doelstellingen functioneert. Voor de beleid- en planvorming rond de openbare ruimte in het stedelijk gebied heeft het CROW (2013) de onderdelen van deze keten gevisualiseerd als twee plancycli, die door de fase van monitoring met elkaar zijn verbonden.

De indeling van deze planvormingscyclus van ontwerp, uitvoering en beheer komt grotendeels overeen met De Nieuwe Regeling 2011 (DNR 2011) en de bijbehorende standaardtaakbeschrijving (STB). In beide indelingen wordt het planvormingsproces beschreven als een beperkt aantal algemene projectfasen gekoppeld aan producten die in de diverse projectfasen moeten worden opgeleverd: een programma van eisen, een voorontwerp of schetsontwerp, een definitief ontwerp en een uitvoeringsontwerp.

Op deze gestandaardiseerde werkwijze in het werkveld heeft de opleiding T&L haar uitstroomprofielen en bijbehorende eindcompetenties gebaseerd. In de volgende hoofdstukken zullen deze verder worden beschreven.

3.3 Samenwerking werkveld

De opleiding is nauw verweven met het werkveld. Het gaat daarbij om formele, maar ook om tal van informele contacten tussen docenten en alumni.

T&L onderhoudt vanouds geregelde contacten met de NVTL (Nederlandse Vereniging voor Tuin- en landschapsarchitectuur). Deze vereniging bewaakt de kwaliteit van de uitoefening van het vak, promoot het vakgebied en stimuleert de ontwikkeling van het vakgebied. Ze wil daarbij een schakel zijn tussen onderwijs en beroepspraktijk. Bij deze organisatie zijn vrijwel alle T&L- bureaus en verwante organisaties aangesloten.

Andere belangrijke organisaties waarmee T&L contacten onderhoudt zijn Stadswerk (de organisatie waarin gemeenten samenwerken m.b.t. de openbare ruimte) en de VHG (Vereniging van hoveniers en groenvoorzieners).

Naast deze contacten wordt op deelterreinen afzonderlijk overlegd met het werkveld. Ook zijn de talloze informele contacten van coördinatoren en docenten met vakgenoten in het werkveld van groot belang. Docenten en vakgenoten komen elkaar veelvuldig tegen en participeren in formele en informele netwerken.

Ten slotte bieden tal van bedrijven studenten gelegenheid voor stage en werkveldoriëntatie. Ook zijn deze bedrijven bereid om onderzoek en afstudeeropdrachten mee te begeleiden, bureauateliers te verzorgen, als assessor op te treden, gastcolleges te geven, enz.

3.4 De werkveldadviescommissie

De werkveldadviescommissie van de opleiding vormt een afspiegeling van het vakgebied. Naast de boven genoemde organisaties zijn er in principe afgevaardigden uit een gemeente, een ontwerp bureau, een technisch bureau, een ingenieursbureau, een zzp-er en uit de grootgroenvoorziening/aannemerij. De werkveldadviescommissie heeft het basisdocument voor de beroepsprofielen opgesteld. Vandaaruit zijn de uitstroomprofielen en de competentiebeschrijvingen uitgewerkt. Bovendien wordt jaarlijks enkele malen met de werkveldadviescommissie overlegd over de ontwikkelingen in het vakgebied en de actualisering van het programma.

De samenstelling van de werkveldcommissie is toegevoegd in bijlage 1.

3.5 Samenwerking opleidings- en onderzoeksinstituten

De opleiding participeert in de Dutch School of Landscape Architecture (DSL). Dit is een samenwerkingsverband tussen de Nederlandse Vereniging voor Tuin- en Landschapsarchitectuur en de opleidings- en onderzoeksinstituten voor tuin- en landschapsarchitectuur in Nederland: Wageningen Universiteit, Hogeschool Van Hall Larenstein Velp, Academie van Bouwkunst Amsterdam, Technische Universiteit Delft en HAS Hogeschool Den Bosch.

Samen met deze opleidingen worden symposia georganiseerd, bijvoorbeeld "Ontwerp is Onderzoek" of "De didactiek van het ontwerponderwijs". Ook werkt T&L samen met DSL op Europees niveau aan het ontwerpen van landschapsarchitectuuronderwijs voor een aantal Oost-Europese staten.

Belangrijke onderzoeksinstituten voor T&L zijn de Wageningse onderzoeksinstituten Wageningen Environmental Research (voormalig Alterra en Plant Research International), Het Nieuwe Instituut (voormalig Nederlands Architectuur Instituut). Met deze onderzoeksinstituten wordt regelmatig samengewerkt in projecten of workshops. Tevens fungeren ze vaak als opdrachtgever voor studentenonderzoek.

Binnen het Applied Research Centre Delta Area and Resources bevindt zich het lectoraat Duurzame Voedsellandschappen. Het lectoraat richt zich op het bedenken en bestuderen van nieuwe landschapsarchitectonische concepten voor meer duurzame stedelijke omgevingen, vanuit de invalshoek van voedsellandschappen.

Het lectoraat biedt studenten de mogelijkheid om bij te dragen aan nieuwe ontwerp oplossingen en -strategieën voor de stad van morgen, aan de hand van een actueel maatschappelijk thema. Een uitdagende leeromgeving waar ze in contact komen met nationale en internationale experts. Het lectoraat zoekt internationale samenwerking, onder meer door samen met studenten en docenten van buitenlandse universiteiten en hogescholen ontwerpprojecten te doen. Zo wordt gedurende de looptijd van het lectoraat aan een serie onderwijsprojecten gewerkt die gaan bijdragen aan het ontwerpen van het metropolitane landschap van de toekomst.

3.6 Internationale samenwerking

De opleiding beschikt over een uitgebreid internationaal netwerk door het lidmaatschap van de European Council of Landscape Architecture Schools (ECLAS), de actieve deelname aan workshops en conferenties, samenwerking in internationale projecten en het leveren van kennisproducten binnen deze projecten.

De opleiding signaleert dat afgestudeerden in toenemende mate zullen werken vanuit een internationale context. De opleiding heeft dan ook stappen gezet om de internationale context van de opleiding te versterken. Kernpunten zijn het uitbouwen van de participatie van docenten en studenten in internationale activiteiten, het internationaal maken van delen van het studieprogramma.

3.7 De IFLA-Europe erkenning

De Internationale Federation of Landscape Architects vormt de Internationale overkoepeling van de nationale organisaties voor landschapsarchitectuur. Ze heeft de majors Landschapsarchitectuur en Tuinarchitectuur erkend als bacheloropleiding in het vakgebied.

Als criteria voor de erkenning gelden de door de IFLA geformuleerde competenties voor de landschapsarchitectuur en de zwaarte van het ontwerpprogramma. Ook de NVAO-accreditatie wordt in het oordeel betrokken. T&L is de enige Nederlandse professionele bachelor met deze erkenning.

Als gevolg van de vernieuwingen in het onderwijsprogramma is er in 2018 een nieuwe aanvraag voor erkenning ingediend.

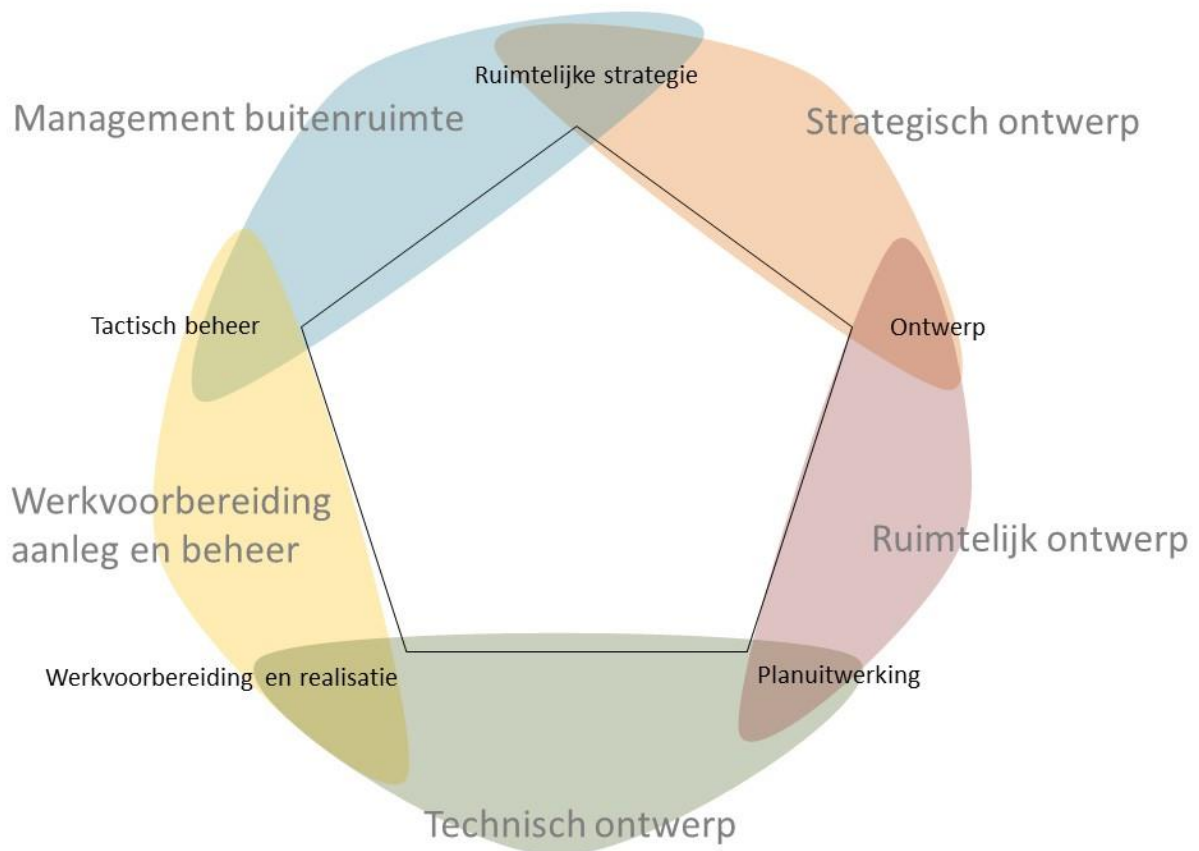
4 De uitstroomprofielen

Tijdens de studie werkt de T&L-student aan een grote diversiteit aan ruimtelijke vraagstukken en opdrachten op verschillende schaal- en abstractieniveaus. De opzet van het onderwijs en de producten die studenten tijdens hun opleiding maken sluiten sterk aan bij hedendaagse werkwijzen in de beroepspraktijk. Opgaven variëren van het opstellen van strategische visies en gebiedsopgaven tot het opstellen van uitvoeringsgerichte plannen en sluiten aan bij actuele maatschappelijke vraagstukken, onder meer op het gebied van water, klimaat, energie, landbouw, biodiversiteit, mobiliteit, maatschappij en gezondheid. Samen werken aan een duurzame omgeving vormt hierbij een vanzelfsprekende basis en een belangrijke drijfveer voor studenten en docenten.

Een vertaling van de gestandaardiseerde werkwijze in het werkveld, zoals beschreven in hoofdstuk 2, heeft geleid tot vijf uitstroomprofielen van de bacheloropleiding, die samen de volledige planvormingscyclus van het vakgebied van de tuin- en tuinlandschapsinrichting beslaan (zie figuur 2).

De vijf uitstroomprofielen van de bacheloropleiding:

- Strategisch ontwerp;
- Ruimtelijk ontwerp;
- Technisch ontwerp;
- Werkvoorbereiding aanleg en beheer;
- Management buitenruimte.

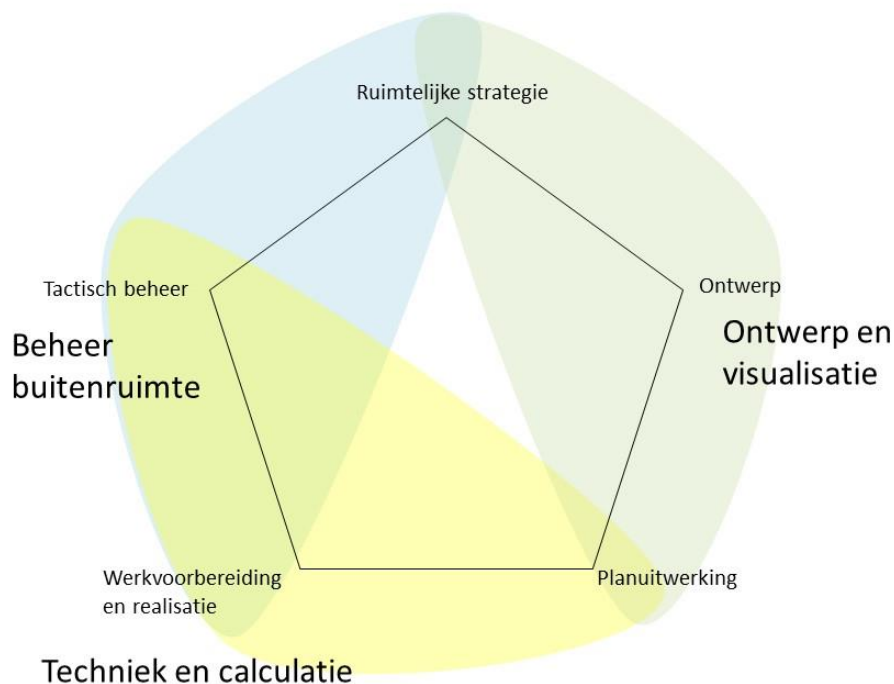

figuur 2: overzicht uitstroomprofielen Bachelor

De profielen van de Associate degree-opleiding van T&L zijn gekoppeld aan de uitstroomprofielen van de bacheloropleiding en bereiden de Ad-student voor op doorstroming naar verwante uitstroomprofielen van de bacheloropleiding. In het beroepenveld zijn de Ad-profielen gebaseerd op ondersteunende en/of uitvoerende assistentfuncties, zoals projectmedewerker of assistent ontwerper. Zie figuur 3.

Binnen het beroepenveld van de Ad-opleiding onderscheiden we drie uitstroomprofielen:

- Ontwerp en visualisatie
- Techniek en calculatie
- Beheer buitenruimte

figuur 3: overzicht AD-profielen

Zowel de uitstroomprofielen van de bachelor als van de associate degree hebben een directe relatie met de beroepsprofielen.

4.1 Uitstroomprofielen Bachelor

Opgeslagen in het DNA van een T&L'er zit dat hij zich hard maakt voor ruimtelijke kwaliteit. De T&L'er kenmerkt zich door een sterk probleemoplossend vermogen. Bij een complexe opgave zoekt de T&L'er al onderzoekend en tekenend naar een oplossing. Daarbij weet hij zijn creativiteit te benutten om tot innovatieve, heldere oplossingen te komen en weet deze krachtig te verbeelden.

De T&L'er slaat bruggen tussen verschillende vakgebieden, verstaat ieders taal en is in staat samen te werken, te verbinden en een proces te sturen. De T&L'er is onderzoekend en heeft een proactieve houding.

De T&L'er is kostenbewust en ondernemend. Hij weet waar de (maatschappelijke) behoefte ligt en speelt hier succesvol op in. Hij is zich bewust van maatschappelijke problemen en opereert vanuit een duurzaamheidsgedachte.

De T&L'er beschikt over specifieke kennis van beplanting, materialen, stad en landschap en weet goed gebruik te maken van digitale gereedschappen (visualisatietechniek, Autocad, GIS, etc)

4.1.1 Strategisch ontwerp

Het uitstroomprofiel 'Strategisch ontwerp' richt zich op de ruimtelijke planvorming en ontwerp voor relatief grootschalige, ruimtelijke en strategische opgaven, voor zowel stedelijke als landschappelijke gebieden. Meestal is sprake van een 'planhorizon' van meerdere jaren. Daarbij worden (beleids-) uitgangspunten, plandoelstellingen en voorwaarden vanuit een strategisch en interdisciplinair perspectief vertaald naar ruimtelijke (master-)plannen en concrete ontwerpuitwerkingen.

Typische opgaven zijn ontwikkelings- en transformatieopgaven in stad en landschap, waarin verschillende belangen en disciplines bij elkaar komen. Vaak zijn opgaven gerelateerd aan actuele maatschappelijke vraagstukken en thema's, zoals klimaatverandering, energietransitie, biodiversiteit, duurzame landbouw, waterproblematiek, mobiliteit en gezondheid. Het ontwerpen is in de praktijk meestal een onderdeel van een complex en lang lopend proces, waarin de Strategisch ontwerper intensief samenwerkt met specialisten uit andere disciplines, in intensief overleg met opdrachtgevers, lokale stakeholders en gebiedspartijen.

In het uitstroomprofiel 'Strategisch ontwerp' staan de volgende twee beroepscompetenties centraal:

- Competentie 'Ruimtelijke strategie';
- Competentie 'Ontwerp'.

Creativiteit, een goed inzicht in de ruimtelijke effecten van planvoorstellen en een sterk ontwikkeld ontwerpend en beeldend vermogen zijn essentieel. Studenten die deze richting volgen hebben interesse in het ontwerpen op de wat hogere schaalniveaus en affiniteit met de genoemde typen opgaven en thema's. De Strategisch ontwerper heeft brede kennis van landschappen en steden, beplantingen, maatschappelijke en natuurlijke processen en systemen, beleid en ontwikkelingen en is in staat in projecten effectief te communiceren met zowel lokale stakeholders als met specialisten van disciplines buiten het eigen vakgebied (zoals stedenbouw, ecologie, water, etc.).

In projecten maakt de strategisch ontwerper de ruimtelijke vertaalslag, waarbij diverse ontwikkelingen en belangen worden geïntegreerd in een ruimtelijk en strategisch ontwikkelingsplan, masterplan of gebiedsontwerp. Hij/zij is in staat dit plan door te vertalen naar concrete gebieds- en locatieontwerpen.

Afgestudeerden van dit uitstroomprofiel komen veelal als landschapsontwerper of ruimtelijk ontwerper terecht bij gespecialiseerde ontwerp bureaus, bureaus voor stedenbouw en architectuur, ingenieursbureaus, grotere gemeenten en andere overheden. Een substantieel deel van de afgestudeerden van het uitstroomprofiel 'Strategisch ontwerp' volgt na de T&L-opleiding nog een masteropleiding.

4.1.2 Ruimtelijk ontwerp

Het uitstroomprofiel Ruimtelijk ontwerp richt zich op het ontwerp van meestal duidelijk afgebakende landschappelijke en stedelijke gebieden en terreinen, zoals instellingsterreinen, landgoederen, pleinen en parken en de stedelijke buitenruimte in brede zin. Ook het ontwerpen van bijzondere objecten zoals herdenkingsplaatsen, dierentuinen, particuliere tuinen, groeves en stortplaatsen, behoort tot de opgaven. Het betreft private, semi-openbare en/of openbare ruimtes met concrete plangrenzen. De Ruimtelijk ontwerper maakt voor deze gebieden attractieve en functionele ontwerpen, met hoogwaardige en betekenisvolle uitwerkingen van beplantingen en dode materialen. Opdrachtgevers zijn overheden, bedrijven, instellingen of organisaties, of particulieren, vertegenwoordigd door één of meerdere personen. Het kunnen communiceren met, begrijpen van en inspelen op de wensen en eisen van de opdrachtgever zijn belangrijke aspecten bij dit uitstroomprofiel.

De Ruimtelijk ontwerper is in staat om:

- het ontwerpproces gestructureerd en efficiënt te doorlopen, op basis van ratio en intuïtie;
- de opgave vanuit de vraagstelling en context inhoudelijk en programmatisch helder te (her)formuleren en om te zetten in uitgangspunten en randvoorwaarden voor het ontwerp;
- een doelgerichte en beeldende terrein- of gebiedsanalyse uit te voeren als inspiratie voor en onderbouwing van het ontwerp;
- door het ontwikkelen en gestructureerd afwegen van verschillende concepten en ontwerpvarianten (divergeren) te komen tot goed onderbouwde en samenhangende ontwerpvoorstellen (convergeren);
- op basis van samenhangende schaalstappen het ontwerp integraal te kunnen doorontwerpen en uitwerken, m.b.t. compositie, vormgeving, maatvoering en esthetiek, met inachtneming van uitgangspunten en wensen m.b.t. gebruik, maakbaarheid, kosten, beheer en duurzaamheid.
- het ontwerp vanuit een centrale gedachte of concept door te vertalen en uit te werken in technische oplossingen, materiaalkeuzes en beplantingstoepassingen;
- budget- en kostenbewaking van een project bij te houden,
- vanuit de vraagstelling van de ontwerpogave onderzoeksthema's te formuleren voor aanvullend ontwerp-ondersteunend onderzoek en met dit onderzoek de ontwerpogave te verdiepen.

De Ruimtelijk ontwerper beheerst het ontwerpen van visie- en conceptvorming tot detailontwerp. De afgestudeerde beschikt over een sterk creatief en beeldend vermogen en ruimtelijk inzicht. Hij/zij is in staat om het plangebied en de context te analyseren en om de hierbij opgedane kennis in te zetten om te komen tot originele inrichtingsconcepten en kan deze omzetten in duurzame en maakbare ontwerpen, inclusief de toepassing van beplantingen en dode materialen. Hij zij kan werken binnen een vooraf vastgesteld budget en kan (eenvoudige) technische ontwerpuitwerkingen maken. De Ruimtelijk ontwerper kan het ontwerp goed ruimtelijk verbeelden en zowel beeldend als mondeling en schriftelijk effectief communiceren met opdrachtgevers, aannemers en hoveniersbedrijven.

De ruimtelijk ontwerper vervult de functie van tuinontwerper, ontwerper stedelijke en/of landschappelijke ruimte bij T&L-bureaus, maar ook bij op uitvoeringsgerichte organisaties als groenaannemers, projectontwikkelaars en grote, kwalitatief hoogwaardige hoveniersbedrijven. Daarnaast zijn er relatief veel Ruimtelijk ontwerpers die optreden als zelfstandig adviseur.

4.1.3 Technisch ontwerp

De technisch ontwerper zich bezig met het hele traject van overleg in de ontwerpfase tot toezicht op en begeleiding van de uitvoering. Tijdens de ontwerpfase staat de technisch specialist de ontwerper bij. Hij/zij vertaalt een schetsontwerp, masterplan en VO naar een DO (inrichtingsplan) en denkt mee over technische mogelijkheden en financiële haalbaarheid, waarbij een goede combinatie wordt gemaakt tussen esthetische en technische aspecten en de uitgangspunten van het ontwerp centraal staan. Als het voorlopig ontwerp gereed is, werkt de technisch ontwerper het plan verder uit.

Dit traject omvat de volgende stappen:

- technische begeleiding van het ontwerp in de vorm van haalbaarheidsstudies en ramingen,
- de planuitwerking: de definitieve materialisatie van het ontwerp in dode en levende materialen,
- (onderdelen van) een ontwerp dusdanig ver uit te werken (specificeren en detailleren van aansluitingen en overgangen) in definitieve inrichtingsplannen, beplantingsplannen en ontwerpen van constructies dat de uitvoeringsvoorbereiding kan worden opgestart;
- advies en begeleiding bij de uitvoeringsvoorbereiding en uitvoering.

De technisch ontwerper treedt vaak op als intermediair bij alle bovengenoemde fasen. In die hoedanigheid moet hij goed kunnen communiceren met andere ontwerpers, verkeerskundigen, civieltechnici, constructeurs en aannemers.

De technisch ontwerper vindt meestal een baan bij specifieke T&L-bureaus, stedenbouwkundige bureaus, gemeentelijke ingenieursbureaus of ingenieursbureaus op het gebied van groen, ontwerp en/of (civiele) techniek.

4.1.4 Werkvoorbereiding aanleg en beheer

De werkvoorbereider aanleg en beheer is deskundig in het vertalen van het definitief of technisch ontwerp en beheervoorstellen naar de uitvoering. Hij heeft civieltechnische en /of groene vakkennis die erop is gericht om de realisatie voor te bereiden en de uitvoering te begeleiden.

De werkvoorbereider is in staat om vanaf het ontwerp of beheeradvies met producten en processtappen de verbinding te leggen tussen ontwerp en beheer enerzijds en realisatie anderzijds. Hij is in staat samen te werken met de daarbij betrokken actoren als ontwerpers, beheerders, aannemers, constructeurs, ecologen en dergelijke.

De werkvoorbereider werkt strategische oplossingen in de (groene) leefomgeving duurzaam uit ter voorbereiding van de realisatie, rekening houdend met financiën, fysieke- en maatschappelijke processen. Hij kan op alle niveaus komen tot een onderbouwd integraal beheeradvies, waarbij met relevante stakeholders het kader voor het advies wordt bepaald en innovaties in het vakgebied meegenomen zijn.

De werkvoorbereider beschikt over de kennis om de maakbaarheid van de buitenruimte op het gebied van de civiele techniek en de groeiplaatsleer te beoordelen. Hij is in staat de werkzaamheden te beschrijven voor een degelijke inrichting en beheer en daarbij controle te houden over inkomsten en kosten. Hij is bekend met de juridische aspecten en met relevante wet- en regelgeving, zoals flora- en faunawet en omgevingsrecht. De werkvoorbereider kan een technisch ontwerp uitwerken tot operationele uitvoeringsstukken en aanbestedingsdocumenten (o.a. werktekeningen en bestekken voor duurzaam en kostenbewust aanleg en onderhoud).

De werkvoorbereider is in staat een compleet bestek te maken met alle bijbehorende bestekstekeningen; incl. directiebegroting, werkplanning en financiële planning. Hij kan documenten opstellen behorende bij de aanbestedings- en uitvoeringsfase.

De werkvoorbereider heeft het vermogen om in samenwerking vraagstukken met betrekking tot voorbereiding en realisatie op te pakken. Hij staat open voor de inbreng van anderen en is een goede samenwerkingspartner die overtuigend vakinhoudelijk kennis kan delen met anderen.

De werkvoorbereider komt als technisch specialist, groen specialist, werkvoorbereider en/of directievoerder terecht bij specifieke T&L-bureaus, (gemeentelijke) ingenieursbureaus en op het gebied van groen en civiele techniek. Daarnaast vinden afgestudeerden dit uitstroomprofiel in toenemende mate hun weg binnen de aannemerij en groot groenvoorzieners.

4.1.5 Management buitenruimte

De manager buitenruimte richt zich op de ruimtelijke planvorming voor strategische en tactische ruimtelijke beheeropgaven, voor met name stedelijke gebieden. Daarbij vertaalt hij/zij (beleids-) uitgangspunten, plandoelstellingen en voorwaarden vanuit een strategisch en interdisciplinair perspectief naar een beheeradvies. De planvorming start meestal op een bovenlokaal of regionaal niveau en mondt uit in duurzame, thematisch en integraal onderbouwde adviezen, meestal met een planhorizon van meerdere jaren.

De Manager Buitenruimte heeft gedegen kennis en vaardigheden om te beoordelen of en hoe beleid ontwikkeld en gerealiseerd kan worden op het niveau van de buurt en de stad als geheel.

De manager is in staat om te schakelen tussen verschillende planniveaus en daarbij samen te werken

met maatschappelijke partners. Hij of zij koppelt groene deskundigheid aan actuele vraagstukken in de samenleving en communiceert daarover helder met anderen.

De Manager Buitenruimte beschikt over de kennis om de waarde, de ruimtelijke en historische context en de maakbaarheid van groenblauwe netwerken te beoordelen. Hij zet zijn vakkundigheid in voor de stad als geheel maar ook voor de buurt en voor de individuele stedeling. Hij is bekend met de juridische aspecten en met relevante wet- en regelgeving, zoals flora- en faunawet en omgevingsrecht en zet deze kennis in bij planvorming.

De manager buitenruimte werkt strategische oplossingen in de (groene) leefomgeving duurzaam uit ter voorbereiding van de realisatie, rekening houdend met financiën, fysieke- en maatschappelijke processen. Hij kan op alle niveaus komen tot een onderbouwd integraal beheeradvies, waarbij met relevante stakeholders het kader voor het advies wordt bepaald en innovaties in het vakgebied meegenomen zijn.

De Manager Buitenruimte past beschikbare relevante (wetenschappelijke en internationale) inzichten, theorieën, concepten en onderzoeksresultaten toe. Hij definieert en analyseert systematisch complexe probleemsituaties en ontwikkelt zinvolle (nieuwe) oplossingsstrategieën en kan deze beoordelen op effectiviteit.

De Manager buitenruimte heeft het vermogen om in samenwerking vraagstukken voor het stedelijk gebied op te pakken. Hij staat open voor de inbreng van anderen en is een goede samenwerkingspartner die overtuigend vakinhoudelijk kennis kan delen met anderen.

De Manager buitenruimte is in staat (interactieve en participatieve) planprocessen op te zetten en uit te voeren. Hij kan in deze processen aangeven hoe groen bijdraagt aan de realisatie van de groene ambities van de stad. Hij is bekend met de politiek-bestuurlijke context waarin hij werkt en met relevante wet- en regelgeving, zoals flora- en faunawet en omgevingsrecht. Hij kan bijdragen aan het beïnvloeden, ontwikkelen en uitvoeren van beleid.

De Manager buitenruimte is bekend met de bedrijfsvoering bij de overheid en het bedrijfsleven. Hij kan de maatschappelijke waarde van stedelijk groen en water benoemen en vertalen naar business cases voor duurzame ruimtelijke oplossingen.

De Manager buitenruimte is een creatieve generalist die denkt in mogelijkheden en kansen en in staat is vanuit een creatief proces concrete nieuwe oplossingen aan te dragen voor de stad van de toekomst. Daarbij beseft hij dat vernieuwen niet vanzelf gaat en vaak een lange adem vereist.

4.2 Uitstroomprofielen Associate degree

De Ad'ers vervult bij Adviesbureaus en gemeenten veelal de rol van projectassistent, d.w.z. hij/zij werkt onderdelen van een groter en complex project uit in samenwerking met T&L- bachelors, landschapsarchitecten en anderen.

Bij de grote hoveniersbedrijven werken Ad'ers bovendien zelfstandig aan projecten van beperkte omvang. Het kan daarbij gaan om ontwerpwerk voor kleine objecten, werkvoorbereiding, calculatie en het begeleiden van de uitvoering voor relatief overzichtelijke projecten.

De Ad'ers moet beschikken over gedegen praktische en technische kennis en vaardigheden, gecombineerd met oog voor vormgeving. Hij/zij moet zelfstandig aan zijn taken kunnen werken, proactief en zelfkritisch zijn en zichzelf kunnen controleren. Bovendien moet hij/zij goed kunnen communiceren met de deelnemers aan het project en met derden, bijvoorbeeld leveranciers. De taken kunnen betrekking hebben op het terrein van tekenaar/visualisator, op het terrein van

technisch uitwerker of beheer. Hij/zij kan ook specialistisch zijn, bijvoorbeeld iemand die zich specialiseert in het maken van beplantingsplannen. Mogelijke functies zijn tekenaar/visualisator, uitwerker van beplantingsplannen (vanuit het ontwerp), calculator en tot op zekere hoogte bestekschrijver. Bij gemeenten zal de Ad'er inspectietaken vervullen die betrekking hebben op de kwaliteit van de buitenruimte of de rol vervullen van beheerder openbare ruimte.

4.2.1 Ontwerp en visualisatie

De projectmedewerker Ontwerpuitwerking / visualisatie op AD-niveau heeft als kwaliteiten:

- het op creatieve wijze kunnen omgaan met ruimtelijke processen en planvorming;
- ruimtelijk inzicht en beeldend vermogen;
- kunnen werken vanuit een cultureel besef en vanuit kennis van de tuin- en landschapsarchitectuur;
- het vermogen de beplantingen en de materialisatie in te zetten in de lijn en de geest van het ontwerp;
- het op creatieve en flexibele wijze inbreng kunnen leveren aan ruimtelijke planvorming;
- vaardig zijn met digitale en ambachtelijke visualisatie- en presentatietechnieken;
- kostenbewust zijn;
- kunnen werken in een projectteam en binnen een bedrijfscontext;
- doelmatig kunnen communiceren met teamgenoten, projectleiders en derden, zoals leveranciers.

4.2.2 Techniek en calculatie

De projectmedewerker Realisatie op AD-niveau heeft als kwaliteiten:

- het vermogen de materialisatie in te zetten in de lijn en de geest van het ontwerp;
- een gedegen kennis van levende en dode materialen en de toepassing ervan;
- het vermogen om technische oplossingen te bedenken binnen een gegeven kader;
- technische ontwerpen uit te werken en weer te geven in technische tekeningen;
- kostenramingen en calculaties kunnen maken;
- praktisch inzicht in de realisatie van werkzaamheden buiten.

4.2.3 Beheer buitenruimte

De projectmedewerker Beheer buitenruimte op AD-niveau heeft als kwaliteiten:

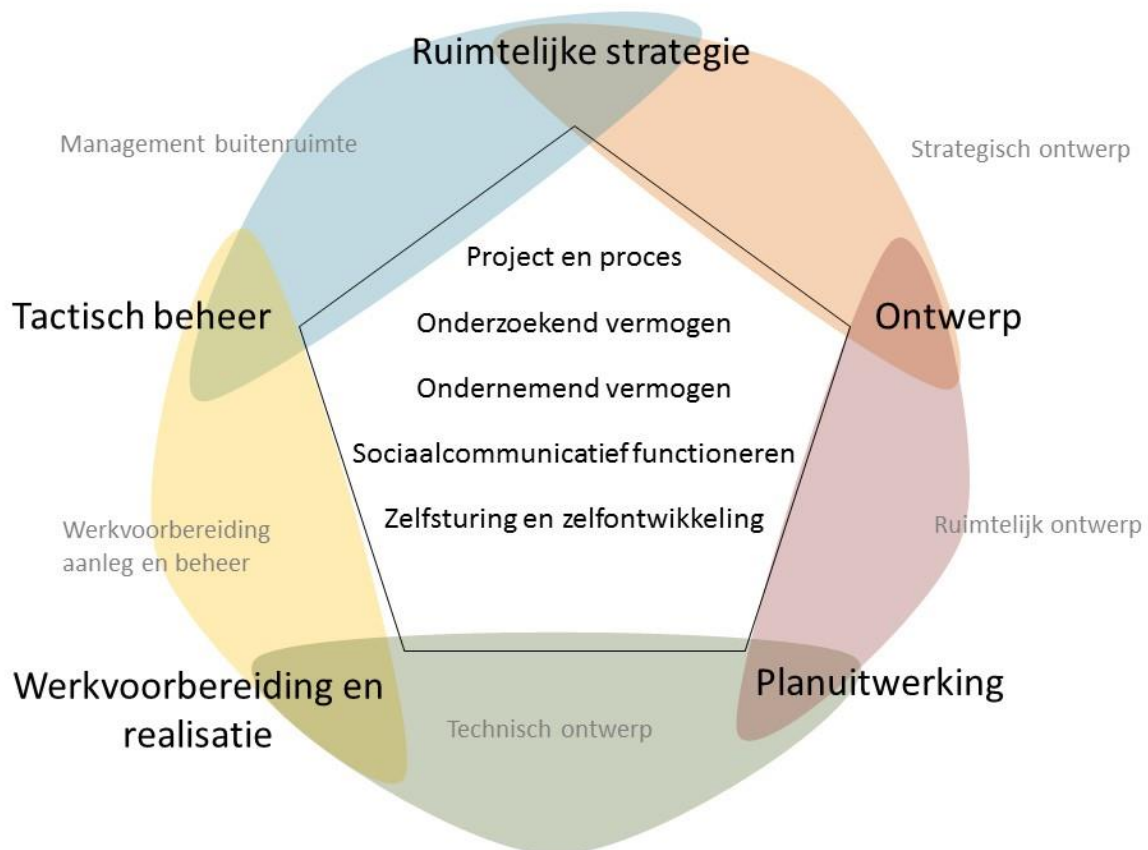
- beleid om te zetten in concrete beheermaatregelen;
- beheerplanningen op te stellen en te bewaken;
- kwaliteitscontroles uit te voeren;
- beheercalculaties te maken;
- te sturen op de kwaliteit van de fysieke omgeving, zowel op technische als op ruimtelijke kwaliteit;
- te communiceren met bewoners en gebruikers;
- te budgetteren en te plannen.

5 De competenties

Op basis van de uitstroomprofielen zijn vakspecifieke ofwel T&L beroepscompetenties en generieke HBO-competenties opgesteld volgens de methodiek van het competentiegericht onderwijs.

We onderscheiden vijf beroepscompetenties. Te weten: Ruimtelijke strategie, Ontwerp, Planuitwerking, Werkvoorbereiding en realisatie en Tactisch beheer.

De generieke competenties zijn: Project en proces, Onderzoekend vermogen, Ondernemend vermogen, Sociaalcommunicatief functioneren en Zelfsturing en zelfontwikkeling.

figuur 3: overzicht competenties

Iedere competentie is gesplitst in kennis, vaardigheden en houdingsaspecten.

De competenties zijn beschreven op drie niveaus:

1. Basis (eindniveau propedeuse)
2. Gevorderd (eindniveau 2e jaar / AD-niveau / overeenkomend met NLQF-niveau 5)
3. Professioneel (bachelorniveau / overeenkomend met NLQF-niveau 6)

5.1 T&L beroepscompetenties

1 RUIMTELIJKE STRATEGIE

Bijdragen aan strategische, duurzame, integrale ruimtelijke oplossingen voor complexe gebiedsvraagstukken.

2 ONTWERP

Een onderbouwd en concreet ruimtelijk ontwerp of ruimtelijk ontwerpvoorstel maken voor de stedelijke en landschappelijke buitenruimte op schaalniveaus variërend van tuin tot landschap, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid, gebruik, maakbaarheid, beheer en kosten.

3 PLANUITWERKING

Een ontwerp van de buitenruimte uitwerken in duurzame oplossingen en adviezen ten aanzien van materiaalkeuze en -toepassing.

4 WERKVOORBEREIDING EN REALISATIE

Een technisch ontwerp uitwerken tot operationele uitvoeringsstukken en aanbestedingsdocumenten (o.a. werktekeningen, bestekken voor duurzaam en kostenbewust aanleg en onderhoud); directievoeren, toezichthouden en overleg voeren in de uitvoeringsfase.

5 TACTISCH BEHEER

Strategische oplossingen in de (groene) leefomgeving duurzaam uitwerken ter voorbereiding van de realisatie, rekening houdend met fysische -, maatschappelijke - en financiële aspecten.

In bijlage 2 zijn de uitgebreide beschrijvingen van de T&L beroepscompetenties opgenomen.

5.2 Generieke competenties

6 PROJECT EN PROCES

Vorbereiden, uitvoeren en evalueren van (interactieve) projecten en processen voor de duurzame ontwikkeling van de groene en stedelijke leefomgeving.

7 ONDERZOEKEND VERMOGEN

Praktijkgericht onderzoek opzetten en uitvoeren ter ondersteuning van verantwoorde, onderbouwde en innovatieve totstandkoming van beroepsproducten (ontwerp/plan/advies).

8 ONDERNEMEND VERMOGEN

Het realiseren van een economische en/of maatschappelijke meerwaarde bij de totstandkoming van plannen in de groene of stedelijke leefomgeving, door het zien, benutten en/of creëren van kansen.

9 SOCIAAL-COMMUNICATIEF FUNCTIONEREN

In het kader van ruimtelijke planvormingsprojecten intern en extern communiceren, waarbij ideeën en informatie, zowel schriftelijk, mondeling als beeldend helder en duidelijk worden overgebracht; bereid en in staat tot samen werken aan een gemeenschappelijk doel in een multidisciplinaire en internationale beroepscontext.

10 ZELFSTURING EN ZELFONTWIKKELING

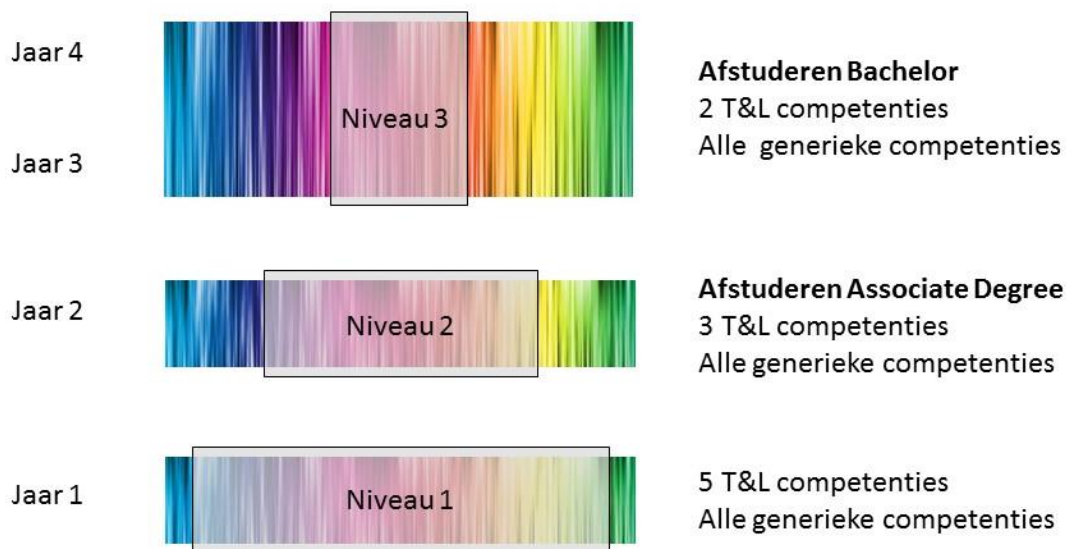
Richting en planmatig uitvoering geven aan een succesvolle (studie)loopbaan, op basis van zelfinzicht en een hoge mate van reflectief vermogen.

In bijlage 3 zijn de uitgebreide beschrijvingen van de generieke competenties opgenomen.

5.3 Opbouw programma en competentieniveaus

Het vakgebied van de Tuin- en landschapsinrichting is continu in ontwikkeling. Opgaven worden complexer, het speelveld wordt steeds internationaler, opdrachtgeverschap verandert en het werken in netwerken neemt toe. Studenten willen zich specialiseren en zelf keuzes kunnen maken en richting geven aan de eigen ontwikkeling en inhoudelijke profilering.

Met de vijf uitstroomprofielen behoudt de opleiding T&L een sterk inhoudelijk en vakgerichte profiel en sluit de opleiding optimaal aan bij de huidige beroepspraktijk. Tezamen dekken de vijf profielen de kern van het vakgebied van de Tuin- en landschapsinrichting. Daarnaast is er vanaf de start mogelijkheid om te werken aan individuele verdieping en verbreding. Het onderwijsprogramma biedt de student vanaf het eerste studiejaar ruimte om binnen en buiten de opleiding kennis en inspiratie op te doen en zo het persoonlijk profiel/portfolio kleur te geven, waarmee wordt ingespeeld op veranderingen in het werkveld en in de maatschappij in brede zin.

figuur 4: persoonlijk profiel bepaald door competenties en individuele kleuring (aangegeven als voorbeeld student)

Binnen het onderwijs staat de beroepspraktijk centraal. Er wordt gewerkt aan reële opdrachten (beroepsproducten) met actuele vraagstukken en waar mogelijk met reële opdrachtgevers. Bij de opdrachten is het vanzelfsprekend dat er wordt gewerkt vanuit de duurzaamheidsgedachte en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Mensen uit het werkveld o.a. als gastdocenten ingezet om studenten te inspireren en/of te begeleiden. Hierdoor krijgen de studenten inzicht in de beroepspraktijk en blijft de aansluiting van de opleiding met het werkveld actueel.

Het onderwijs wordt op een diverse en afwisselende manier aangeboden zodat het lesprogramma aansluit bij de persoonlijke leerstijl en leerwens. Studenten worden gestimuleerd om niet alleen met elkaar, maar ook ván elkaar te leren. Door inzet van digitale leermiddelen sluit het onderwijs aan bij de belevingswereld en interesse van de huidige student. Dit gebeurt allemaal in een inspirerende leeromgeving die de creativiteit en interactie stimuleert.

Iedere bachelor student beschikt bij afstuderen over niveau drie van alle generieke competenties. Na twee jaar beschikken zowel de bachelor studenten als de AD-studenten over niveau twee van alle generieke competenties en aan het eind van jaar één over niveau één.

Het bereikte niveau van de T&L beroepscompetenties is afhankelijk van het gekozen uitstroomprofiel. In het eerste jaar volgen alle studenten hetzelfde programma en wordt voor alle beroepscompetenties niveau 1 afgerond. Na twee jaar, of bij afstuderen als het om AD-studenten gaat, hebben alle studenten in ieder geval drie competenties op niveau twee. Bij het afstuderen van de bachelor heeft iedere student er minimaal twee op niveau drie.

5.4 De Dublin descriptors

De beheersingsindicatoren van de competenties verwijzen naar complexe beroepshandelingen en beroepsproducten op hbo-niveau voor een gespecialiseerd vakgebied. Om deze criteria te bereiken, zijn de Dublin descriptors op bachelorniveau dan ook een vereiste.

Kennis en inzicht

Het uitoefenen van een functie op hbo-niveau in het vakgebied van de tuin- en landschapsinrichting vraagt om een uitgebreide kennisbasis in dit vakgebied. De opleiding schenkt hieraan ruim aandacht. Met name in de eerste twee studiejaar wordt het fundament gelegd in de vorm van praktische en theoretische kennis en inzicht in de achterliggende processen. Voor iedere competentie, zowel de T&L beroepscompetenties als de generieke competenties, is specifiek aangegeven welke kennis nodig is. Zie bijlage 2 en 3.

Toepassen kennis en inzicht

De competenties vereisen tal van (vak)vaardigheden en bekwaamheden om deze in te zetten voor de gestelde opgave. Met name in het eerste en twee jaar worden vaardigheden apart aangeleerd. Vanaf de start van de opleiding worden ze toegepast in vakgerichte opdrachten. In het derde en vierde jaar komen de vaardigheden geïntegreerd aan bod. Voor iedere competentie, zowel de T&L beroepscompetenties als de generieke, is aangegeven welke vaardigheden nodig zijn. Zie bijlage 2 en 3.

Oordeelsvorming

Het doelgericht verzamelen van gegevens, deze inzetten voor een doelgerichte en effectieve (plan)analyse en op basis daarvan zoeken naar maatschappelijk relevante oplossingen is een wezenskenmerk van het vakgebied. Dit komt in alle fasen van de planvormingscyclus, die in de meeste opdrachten van beroepenveld en opleiding het centrale thema vormt, terug. De student leert bovendien thema's inhoudelijk te verdiepen en de verantwoording van oplossingen te verdiepen door middel van toegepast onderzoek. Dit kan leiden tot alternatieve, of vernieuwende oplossingen. In alle T&L beroepscompetenties komen deze vaardigheden terug (zie bijlage 2) en heel expliciet is dit uitgewerkt in de generieke competentie onderzoekend vermogen (zie bijlage 3).

Communicatie

De Descriptor communicatie komt voortdurend terug als een aspect van de vakspecifieke competenties. Specifiek voor de opleiding is het beeldend overbrengen van informatie en ideeën (zie bijlage 2). Belangrijke onderdelen (beheersing van de Nederlandse en Engelse taal, rapportagetechniek, mondelinge presentatie e.d.) worden bovendien afzonderlijk onderwezen en getoetst. De benodigde kennis en vaardigheden zijn uitgewerkt in de competentie sociaal communicatief functioneren (zie bijlage 3).

Zelfsturing en reflectie

Het ontwikkelen van leervaardigheden is essentieel om de T&L-opleiding te kunnen volgen. De beroepssituatie van de Bachelor vereist een hoge mate van zelfsturing in complexe en omvangrijke projecten. In de majorfase zijn de opgaven dusdanig omvangrijk en complex dat ze alleen te maken zijn bij een hoge mate van zelfsturing. De leervaardigheden krijgen ruim aandacht in het traject van studieloopbaan-begeleiding. Door systematisch te reflecteren kan invulling gegeven worden aan het persoonlijk profiel. De benodigde kennis, vaardigheden en houdingsaspecten die hiervoor nodig zijn, zijn uitgewerkt in de generieke competentie zelfsturing en zelfontwikkeling (zie bijlage 3).

5.5 De hbo-standaard

De kennisbasis

Zoals bij de Dublin descriptor Kennis en inzicht al beschreven is, vormt het ontwikkelen van een kennisbasis een essentieel onderdeel van de opleiding T&L. We verwijzen dan ook naar de beschrijving van deze Dublin Descriptor en het onderdeel 'kennis' van de competentiebeschrijvingen (bijlage 3).

Het onderzoekend vermogen

Voor het onderzoekend vermogen verwijzen we naar de Dublin descriptor Oordeelsvorming en de beschrijving van de generieke competentie onderzoekend vermogen.

Vanaf het begin van de opleiding leert de student in wisselende situaties, te onderzoeken en volgens de in het vakgebied gebruikelijke methoden te analyseren en op zoek te gaan naar mogelijkheden tot verbetering. De student leert bovendien zowel op de analyse als op de gedane voorstellen systematisch te reflecteren.

Professioneel vakmanschap

Ruim driekwart van de T&L-studenten gaat na de bacheloropleiding direct aan de slag in het beroepenveld. Iets minder dan een kwart schrijft zich in voor een masterstudie. Daarbij geven afgestudeerden aan dat de opleiding een goede basis vormt om te starten op de arbeidsmarkt. De afgestudeerden zijn direct inzetbaar voor hbo-functies in het beroepenveld.

Deze goede startpositie wordt bereikt door

- De degelijke vakgerichte basis op alle Dublin descriptoren (kennis en inzicht, toepassingsvaardigheden, beoordelingsvermogen, communicatievaardigheden en leervaardigheden)
- De consequente aandacht voor houdingsaspecten als werken binnen een gegeven opdracht en binnen een gesteld tijds kader, zelfstandig werken, zelfstandig op onderzoek uitgaan, initiatief nemen en de samenwerking zoeken met collega's, doelgroepen en andere disciplines.
- De veelvuldige rechtstreekse inbreng van docenten die naast hun onderwijstaak een functie uitoefenen in het beroepenveld. Ze brengen studenten rechtstreeks in contact met het werkveld, brengen actuele opgaven in en staan garant voor het up-to-date houden van de studiestof.

Beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie

In de opdrachten van de opleiding speelt de maatschappelijke context en belangrijke rol: de opdrachten zijn, vanaf het begin van de opleiding, ontleend aan de actuele beroepspraktijk. Ze bevatten daarmee alle relevante aspecten van de maatschappelijke context. In een aantal modules is het onderzoek naar gebruikers en doelgroepen, hun wensen en verlangens het vertrekpunt van een opdracht. T&L-studenten worden dan ook opgeleid met aandacht voor de maatschappelijke consequenties van hun handelen.

Het ontwikkelen van duurzame oplossingen is onlosmakelijk verbonden met het vakgebied van T&L: duurzame inrichting gericht op gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde staan centraal. Van de duurzaamheidsthema's People, planet en profit/prosperity komen dan ook in de opleiding alle aspecten aan de orde die relevant zijn voor het vakgebied. Ze vormen een geïntegreerd onderdeel van de opdrachten.

De voltijd varianten van de opleiding hebben begin 2018 het predicaat AISHE*** ontvangen.

BIJLAGE 1 Samenstelling werkveldadviescommissie

Organisatie	Naam
Koninklijke Van Ginkel Groep	De heer W.A. van Ginkel (voorzitter)
Staatsbosbeheer Regio West, BOB	Mevrouw H.J. Horlings AvB
Hosper Landschapsarchitectuur en Stedenbouw	Mevrouw H.R. Kijne
Gemeente Den Haag, afdeling Ingenieursbureau	De heer E. Mentink MPPM
Grontmij Nederland B.V.	De heer A.M. Poelmans
Bureau Mien Ruys	Mevrouw A. Scholma
SmitsRinsma	De heer I.K.H. Stevens
T&L intern	Naam
Ontwerp	De heer A. Noortman
Ontwerp	De heer A. Middeldorp
Realisatie T&L	De heer F. Rurup
Management Buitenruimte	De heer F. van den Goorbergh
Bepantingen	De heer J. van Merriënboer
Landschap en Ecologie	De heer J. Ulijn

1 RUIMTELIJKE STRATEGIE

Beschrijving	Bijdragen aan strategische, duurzame, integrale ruimtelijke oplossingen voor complexe gebiedsvraagstukken.		
Beroepsproducten	Visies, masterplannen, scenario's, ontwikkelingsplannen, procesplannen, beleidsplannen, programma's van eisen en wensen		
Beheersingsindicatoren per niveau	<p>Niveau 1: Basis Vanuit een gegeven opgave komen tot een duurzame ontwikkelingsvisie of -plan voor een gebied van beperkte omvang, rekening houdend met een beperkt aantal (gebieds-)waarden, belangen en stakeholders.</p>		
	<p>Niveau 2: Gevorderd Het vertalen van een eenvoudige probleemstelling tot een opgave, van waaruit een duurzame ontwikkelingsvisie of -plan wordt opgesteld. Hierbij worden verschillende oplossingsrichtingen integraal verkend en afgewogen, rekening houdend met diverse (gebieds-)waarden, belangen en stakeholders.</p>		
	<p>Niveau 3: Professioneel Het vertalen van een complexe probleemstelling tot een opgave, van waaruit een ontwikkelingsvisie of -plan wordt opgesteld. Hierbij worden verschillende oplossingsrichtingen integraal verkend en afgewogen rekening houdend met beslissingsbevoegdheden, de factor tijd en financiële consequenties, rekening houdend met alle relevante (gebieds)waarden, belangen en stakeholders. De oplossing staat in relatie tot de bredere context, heeft betrekking op verschillende schaalniveaus en dient meerdere doelen.</p>		
Kennis	Vaardigheden	Attitude	
<ul style="list-style-type: none"> • Het Nederlandse landschap • De vegetatie van Nederland en de daarbij horende natuurlijke processen • Historie van stedelijke- en landschappelijke karakteristieken • Stedelijke structuren • Abiotische, biotische en antropogene (sociaal, maatschappelijk, cultureel, economisch) landschapsprocessen, zowel nationaal als internationaal • Benaderingen van het begrip ruimtelijke kwaliteit • Maatschappelijke en bestuurlijke geledingen betrokken bij ruimtelijke planvorming, • Politieke besluitvorming bij ruimtelijke planvorming • Ruimtelijk ordeningsinstrumentarium 	<ul style="list-style-type: none"> • Meerwaarde van vakgebied T&L kunnen aangeven bij complexe ruimtelijke vraagstukken • Analyseresultaten kunnen vertalen naar strategische, duurzame en integrale oplossingsrichtingen • Kunnen adviseren over een strategische, duurzame en integrale oplossingsrichtingen • Oplossingsrichtingen kunnen vertalen naar uitgangspunten voor ontwerp en beheer • Toepassen ArcGIS; het maken en analyseren van kaarten, tabellen en dergelijke met gekoppelde informatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Open • Flexibel • Verbindend • Adaptief • Onderzoekend 	

<ul style="list-style-type: none"> • GIS / Geo-informatie / begrippen en concepten m.b.t. digitale kaarten en digitale informatie 		
<h2>2 ONTWERP</h2>		
Beschrijving	Een onderbouwd en concreet ruimtelijk ontwerp of ruimtelijk ontwerpvoorstel maken voor de stedelijke en landschappelijk buitenruimte op schaalniveaus variërend van tuin tot landschap, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, gebruik, maakbaarheid, beheer, kosten en duurzaamheid.	
Beroepsproducten	Beroepsproducten zijn gebiedsplannen, masterplannen, inpassingsplannen, inrichtingsplannen, ontwerputwerkingen, inclusief beplantingsontwerp, voor de stedelijke tot de landschappelijke ruimte, op schaalniveau's variërend van circa 1:25.000 tot 1:20. Tussen- en eindproducten zijn: ontwerptekeningen en -verbeeldingen, rapportages, presentaties, posters, maquettes, films, etc.	
Beheersingsindicatoren per niveau	Niveau 1: Basis Door het doorlopen van een aangereikt, eenvoudig planproces komen tot een onderbouwd ruimtelijk ontwerpvoorstel.	
	Niveau 2: Gevorderd Door het doorlopen van een aangereikt planproces met een gegeven programma van eisen, komen tot een onderbouwd ruimtelijk ontwerpvoorstel, in aansluiting met de context. Verschillende wensen en belangen worden in onderlinge samenhang afgewogen en hieraan wordt invulling gegeven in het ontwerp.	
	Niveau 3: Professioneel Het mogelijk herformuleren van de opgave en met een al dan niet gegeven programma van eisen en een zelf te structureren planproces, komen tot een onderbouwd ruimtelijk ontwerpvoorstel, in aansluiting met de ruimtelijke, functionele en beleidscontext.	
Kennis	Vaardigheden	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpmethodiek: <ul style="list-style-type: none"> - kennis van (creatieve) ontwerpprocessen en werkvormen - ruimtewerking, ordeningsprincipes en compositie • - kennis van ontwerpbegrippen (vormgeving, ruimtelijke aspecten, compositie, schaal, verhoudingen, beleving, sequentie, etc.) • Omgevingspsychologie/ belevingsaspecten • Natuurlijke processen in beplantingsvormen • Groen en ruimtelijke kwaliteit • Betekenis en betekenisgeving van groen • Het (inter-)nationale ontwerpvakgebied in het algemeen en meer specifiek over de landschapsarchitectuur (over ontwerpen en ontwerpers, tuinkunst/historie en actueel, referenties, e.d.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Het kunnen vertalen van een vraagstelling naar een concrete (ruimtelijke) ontwerppogave • Het kunnen formuleren van een heldere visie op basis van een analyse • Het kunnen ontwerpen vanuit een hoofdidee/concept • Ruimtelijk denken, ontwerpen en verbeelden • Het op een juiste manier gebruik maken van referentiebeelden • Ontwerpvoorstellen kunnen toetsen en optimaliseren • Op basis van een (beplantings)visie een beplantingsontwerp kunnen maken en arrangeren • Denken en werken op verschillende schaal- en abstractie-niveaus en schakelen in schaalniveaus • In alle stappen van het planproces duurzaamheidsaspecten meenemen op het gebied van biodiversiteit, water, klimaat, energie, kringlopen en tijd en komen tot innovatieve oplossingen • Teken- en visualisatietechnieken doelgericht kunnen inzetten in het planproces; bewust / effectief / efficiënt 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrij kunnen denken • Creatief / inventief / vindingrijk • Durven twifelen / omgaan met onzekerheid • Kritische en betrokken houding (meningsvorming)

	<ul style="list-style-type: none"> Rationeel en intuïtief kunnen denken, hiertussen kunnen schakelen en het kunnen integreren in het ontwerp 	
<h3>3 PLANUITWERKING</h3>		
Beschrijving	Een ontwerp van de buitenruimte doorontwerpen, detailleren en uitwerken in duurzame oplossingen en adviezen leidend tot een kostenbewuste materiaalkeuze en - toepassing.	
Beroepsproducten	(Technische) ontwerpen, ontwerpuitwerkingen, principeoplossingen, beplantingsontwerpen, voor de stedelijke tot de landschappelijke ruimte, op de schaalniveau's variërend van 1:200 tot 1:20 (of zelfs 1:1)	
Beheersingsindicatoren per niveau	Niveau 1: Basis Een ruimtelijk ontwerp voor een kleinschalig, stedelijk en afgebakend plangebied duurzaam en passend binnen de ontwerpvisie doorontwerpen, detailleren en uitwerken in materiaaltoepassingen.	
	Niveau 2: Gevorderd Een ruimtelijke ontwerp duurzaam, kostenbewust en passend binnen de ontwerpvisie doorontwerpen, detailleren en uitwerken in materiaaltoepassingen t.b.v. het technisch ontwerp.	
	Niveau 3: Professioneel Een ruimtelijke ontwerp voor een complex, stedelijk of landschappelijk plangebied duurzaam, kostenbewust en passend binnen de ontwerpvisie doorontwerpen, detailleren en uitwerken in materiaaltoepassingen t.b.v. het technisch ontwerp, rekening houdend met aangrenzende vakdisciplines.	
Kennis	Vaardigheden	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> Materialenkennis; verhardingsmaterialen, constructiematerialen, terreininrichting, beplantingen Sortimentskennis Kennis over de verschillen en relaties tussen functie, vormgeving, materialen en middelen, incl. maakbaarheid (Innovatieve) kennis voor toepassing van beplanting Basis constructieleer (eenvoudige constructieve berekeningen, toepassen vuistregels, funderingstechnieken) Technische en juridische eisen behorend bij het ontwerp De belangrijkste systemen, checklists en / of methoden voor duurzaamheid op het gebied van ruimtelijke planvorming. 	<ul style="list-style-type: none"> Het vertalen van het ontwerp naar een heldere visie op de materialisatie Het kunnen doorontwerpen en specificeren van een ruimtelijk ontwerp; detailleren, materialiseren, constueren, maatvoeren Het kunnen maken van een onderbouwd beplantingsplan Verzamelen van basisgegevens t.b.v TO Het kunnen vertalen van een ruimtelijk ontwerp naar een technisch ontwerp; <ul style="list-style-type: none"> - passend bij de ontwerpvisie - technisch correct - uitvoerbaar en beheersmatig - kostenbewust en duurzaam Het kunnen toepassen van berekeningsmethoden (dimensioneren) 	<ul style="list-style-type: none"> Vrij kunnen denken Creatief / inventief / vindigrijk Doelgericht en gestructureerd (gepaste) Nauwkeurigheid / precisie

	<ul style="list-style-type: none"> De uitwerkingen op een effectieve manier kunnen verwoorden en verbeelden, gebruik makend van de gangbare en beschikbare software (CAD, adobe, sketch up). 	
--	---	--

4 WERKVOORBEREIDING EN REALISATIE

Beschrijving	Een technisch ontwerp uitwerken tot operationele uitvoeringsstukken en aanbestedingsdocumenten (o.a. werktekeningen en bestekken voor duurzaam en kostenbewust aanleg en onderhoud), directievoeren, toezichhouden en overleg voeren in de uitvoeringsfase.	
Beroepsproducten	<p>Werkomschrijving of bestek; tekeningen en RAW-beschrijvingen, ramingen en begrotingen, documenten behorende bij de aanbestedings- en uitvoeringsfase. Tussenprodukt: Technisch Programma van Eisen (TPvE)</p> <p>Bestekstekeningen kunnen zijn: opruimtekening, uitvoeringstekening, details, profielen, beplantingsplan, constructietekeningen, rioleringsplan, verlichtingsplan, grondwerktekening, tekening t.b.v. kabels en leidingen.</p> <p>Ramingen en begrotingen behorende bij alle fases van het planproces.</p> <p>Documenten behorende bij de aanbestedings- en uitvoeringsfase kunnen zijn: nota van inlichtingen, gunningsadvies, advies meer- en minderwerk, veiligheids- en gezondheidsplan, financiële planning, werkplanning</p>	
Beheersingsindicatoren per niveau	<p>Niveau 1: Basis</p> <p>Het technisch ontwerp uitwerken in bestektekeningen; uitvoerings-, detail-, profiel- en beplantingstekeningen, incl. werkplan en kostenraming.</p>	
	<p>Niveau 2: Gevorderd</p> <p>Uitwerken technisch ontwerp (TO) en of tactisch beheerplan (TB) in besteksomschrijvingen (deel 2.2) met bijbehorende bestekstekeningen; uitvoering-, detail-, profiel- en beplantingstekeningen, incl. het opstellen van een begroting.</p>	
	<p>Niveau 3: Professioneel</p> <p>Uitwerken van een compleet bestek met alle bijbehorende bestekstekeningen; incl. directiebegroting, werkplanning en financiële planning. Inzicht hebben in en het kunnen opstellen van documenten behorende bij de aanbestedings- en uitvoeringsfase.</p>	
Kennis	Vaardigheden	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> Kwaliteit bouwstoffen Methoden voor groeiplaatsinrichting Begrotings- en planningstechnieken, juistheid van normen en prijzen van de besteksbegroting Gangbare contract systematieken zoals de RAW-systematiek en geïntegreerde contracten Wet- en regelgeving van aanbestedingen Het proces van begeleiding van een werk in uitvoering, rollen en verantwoordelijkheden in het hele planproces. 	<ul style="list-style-type: none"> Een juiste uitwerking met toepassing van duurzaamheids- financiële- en beplantingsaspecten van het TO en of TB t.b.v. de uitvoering Het kunnen analyseren van een werk t.b.v. de uitvoering en het opstellen van een bestek volgens de RAW-systematiek (tekeningen en RAW-beschrijving) Het kunnen opstellen en analyseren van een begroting Het kunnen opstellen van documenten behorende bij de aanbestedings- en uitvoeringsfase Toetsing Wet & Regelgeving 	<ul style="list-style-type: none"> Systematisch Geordend

<ul style="list-style-type: none"> • Internationale innovaties in het vakgebied op het terrein van duurzaamheid en inrichting 	<ul style="list-style-type: none"> • Systematisch, geordend en volgens de norm verwerking van gegevens op tekeningen, gebruik makend van gangbare en beschikbare software (CAD en besteksoftware) 	
<h2>5 TACTISCH BEHEER</h2>		
Beschrijving	Strategische oplossingen in de (groene) leefomgeving duurzaam uitwerken ter voorbereiding van de realisatie, rekening houdend met financiën, fysieke- en maatschappelijke processen.	
Beroepsproducten	Territoriaal of thematisch beheeradvies met betrekking tot groen, water, natuur, recreatie, beeldkwaliteit, zelfbeheer en dergelijke.	
Beheersingsindicatoren per niveau	<p>Niveau 1: Basis Kan op elementniveau (plantvak, bomenrij, en dergelijke) komen tot een beheeradvies met nadruk op meest voorkomende streefbeelden en analyse van de groeiplaats.</p>	
	<p>Niveau 2: Gevorderd Kan op objectniveau (wijk, buurt) komen tot een beheeradvies waar naast streefbeelden ook maatregelen zijn opgenomen.</p>	
	<p>Niveau 3: Professioneel Kan op alle niveau's komen tot een onderbouwd integraal beheeradvies, waarbij met relevante stakeholders het kader voor het advies wordt bepaald en innovaties in het vakgebied meegenomen zijn.</p>	
Kenniss	Vaardigheden	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • Streefbeelden en ontwikkelingen in de tijd • Duurzame onderhoudsmethodieken voor beheer en onderhoud • Financiële kengetallen voor beheer en onderhoud • Beheersystemen / GIS • Integraal (water-)beheer • Internationale innovaties in het vakgebied op het terrein van duurzaamheid en groen 	<ul style="list-style-type: none"> • Relevant beleid en ruimtelijke strategie kunnen vertalen naar uitgangspunten voor beheeradvies • Beoordelen van beplantingen (land-water) vanuit beleidsdoelstellingen en groeiplaats + D • Toepassen en analyseren van gegevens uit beheersystemen • Streefbeelden omschrijven • Vanuit een levenscyclusbenadering varianten beschrijven + D • Bepalen onderhoudsmethodieken bij streefbeelden • Vanuit een integrale benadering advies geven over ruimtelijke kwaliteit en kostprijs • Bepalen bekostigingsmodellen en organisatiemodellen • Bepalen tijdsplanning • Waarde, risico's en financiële consequenties inschatten voor beplantingen (bij wijzigingen van de fysieke, maatschappelijke en/of financiële context) 	<ul style="list-style-type: none"> • Integraal denken

6 PROJECT EN PROCES

Beschrijving	Vorbereiden, uitvoeren en evalueren van (interactieve) projecten en processen voor de duurzame ontwikkeling van de groene en stedelijke leefomgeving.		
Beroepsproducten	Projectplannen en participatieplannen, draaiboeken van projectactiviteiten, monitorings- en evaluatieverslagen van projecten en projectactiviteiten, , inhoudelijke overdracht- en toetsingsdocumenten.		
Beheersingsindicatoren per niveau	<p>Niveau 1: Basis Herkennen van ruimtelijke planvormingsfasen en -processen in de groene en stedelijke leefomgeving Hanteren van de basisprincipes van projectmatig werken (in een team). Hanteren van basisprincipes van interactieve planvorming vanuit een gegeven actorenanalyse.</p>		
	<p>Niveau 2: Gevorderd Hanteren van de basisprincipes van projectmatig werken in een team, bij de planning in afstemming met de opdrachtgever. Schrijven van een plan voor (interactieve planvorming) in afstemming met de opdrachtgever.</p>		
	<p>Niveau 3: Professioneel Hanteren van de basisprincipes van projectmatig werken bij de planning en uitvoering (bijstelling) in afstemming met opdrachtgever en andere belanghebbenden. Vorbereiden van (onderdelen van) een (interactief) project. Uitvoeren en het evalueren voor een project in afstemming met belanghebbenden.</p>		
Kennis	Vaardigheden	Attitude	
<ul style="list-style-type: none"> • Ruimtelijke planvormingsfasen en -processen in de groene en stedelijke leefomgeving • Basisprincipes van projectmatig werken en projectmatig creëren: faseren, beheersen, beslissen; ik, wij, het • Basisprincipes en historisch perspectief van interactieve planvorming • Actoren- en netwerkanalyse • Creatieve interactietechnieken 	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen projectplan voor (participatieve) ruimtelijke planvorming • Beheersen en evalueren (participatief) project voor ruimtelijke planvorming (GOKIT) • Vorbereiden interactieve sessies • Inhoudelijk overdragen beslisdocumenten • Inhoudelijk toetsen beslisdocumenten • Toepassen creatieve interactieve technieken • Oplossingsgericht improviseren bij onverwachte situaties 	<ul style="list-style-type: none"> • Oplossingsgericht • Betrokken • Maatschappelijk bewust • Openstaan voor andere inzichten 	

7 ONDERZOEKEND VERMOGEN

Beschrijving	Praktijkgericht onderzoek opzetten en uitvoeren ter ondersteuning van verantwoorde, onderbouwde en innovatieve totstandkoming van beroepsproducten (ontwerp/plan/advies).	
Beroepsproducten	Delen van advies-/ontwerp-/planrapport als rapportage van praktijkgericht onderzoek bij het betreffende beroepsproduct Onderzoeksrapport	
Beheersingsindicatoren per niveau	<p>Niveau 1: Basis Het formuleren van een adequate onderzoeksvraag, gegeven een eenvoudig ruimtelijk vraagstuk/vraagstelling en het toepassen van standaardmethoden om deze vraag te beantwoorden.</p>	
	<p>Niveau 2: Gevorderd Vanuit een gegeven probleemstelling een onderzoeksvraag formuleren, binnen de beroepsmatige context van een complexer ruimtelijk vraagstuk, een bijpassende methode selecteren, verantwoorden en uitvoeren.</p>	
	<p>Niveau 3: Professioneel Bij een complex ruimtelijk vraagstuk een probleemstelling formuleren en voor alle betreffende methodische fasen van ruimtelijke planvorming zelfstandig, verantwoord praktijkgericht onderzoek opzetten, uitvoeren en analyseren.</p>	
Kennis	Vaardigheden	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> Analyse- en onderzoeksmethoden Onderzoekscyclus Onderzoeksvoorstel 	<ul style="list-style-type: none"> Analyseren Probleem- en doelstelling formuleren Vragenschema opstellen Onderzoeksvraag formuleren Onderzoeksplan/-voorstel opstellen Standaardonderzoeks-methoden toepassen en uitvoeren Onderzoeksstrategie en methode opzetten Conclusies en aanbevelingen formuleren en rapporteren 	<ul style="list-style-type: none"> Willen weten Willen begrijpen Willen vernieuwen (zelf) Kritisch zijn

8 ONDERNEMEND VERMOGEN

Beschrijving	Het realiseren van een economische en/of maatschappelijke meerwaarde bij de totstandkoming van plannen in de groene of stedelijke leefomgeving, door het zien, benutten en/of creëren van kansen.	
Beroepsproducten	Primair: offerte, bureaupresentatie, projectplan inclusief kosten-/batenanalyse Secundair: ondernemersplan, exploitatiebegroting, besparingsplan	
Beheersingsindicatoren per niveau	Niveau 1: Basis Een door de opleiding aangedragen kans uitwerken in een advies waarin meerwaarde goed onderbouwd is.	
	Niveau 2: Gevorderd Een door de opleiding aangedragen kans zodanig uitwerken, dat aantoonbaar sprake is van een maatschappelijke en/of economische meerwaarde;	
	Niveau 3: Professioneel Een casus analyseren en adviserendie maatschappelijk en / of economisch van betekenis is;	
Kennis	Vaardigheden	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • Grondgedachte hoe een T&L-dienst of product economische en maatschappelijke waarde creeert, levert en behoudt; • Economische en maatschappelijke meerwaarde van groen; • Doelgroepen en hun behoeften en ambities ten aanzien van T&L producten en diensten; • Werkwijze en partners bij het realiseren van meerwaarde • Kosten en opbrengsten bij het realiseren van meerwaarde 	<ul style="list-style-type: none"> • Een dienst of product creëren die maatschappelijke en/of economische meerwaarde heeft; • De economische en/of maatschappelijke meerwaarde van een dienst of product kunnen onderbouwen; • Kunnen aangeven wie welk belang heeft bij de meerwaarde van een dienst of product (klantenperspectief); • Kunnen aangeven hoe die meerwaarde gerealiseerd kan worden; • De financiële levensvatbaar kunnen aangeven van de meerwaarde van een product of dienst 	<ul style="list-style-type: none"> • Stelt zich constructief op • Geeft blijk van organisatiesensitiviteit • Geeft blijk van: <ul style="list-style-type: none"> - Doorzettingsvermogen - Besef van rendement - Besluitvaardigheid - Zelfstandigheid - Overtuigingskracht - Netwerken vormen - Kansen zien - Solidair & milieubewust handelen - Behoeftte om invloed uit te oefenen - Treedt gemakkelijk naar buiten - Gecalculeerde risico's durven nemen

9 SOCIAAL-COMMUNICATIEF FUNCTIONEREN

Beschrijving	In het kader van ruimtelijke planvormingsprojecten intern en extern communiceren, waarbij ideeën en informatie, zowel schriftelijk, mondeling als beeldend helder en duidelijk worden overgebracht; Bereid en in staat tot samenwerken aan een gemeenschappelijk doel in een multidisciplinaire en internationale beroepscontext.	
Beroepsproducten	Onderzoeksrapport, stagerapport, presentatie van product/werk, planontwerp: binnen een beroepsmatige context, in 'n (multidisciplinaire) projectgroep een (deel van een) plan voor een (stedelijk) groengebied ontwikkelen, (beheer, ontwerp, technische uitwerking)	
Beheersingsindicatoren per niveau	<p>Niveau 1: Basis Sociaal-communicatieve omgang met collega's binnen projectteam in concrete beroepssituaties. Ideeën en informatie, zowel schriftelijk als mondeling overbrengen binnen een projectteam en visie/mening kunnen onderbouwen met overtuigende argumenten.</p>	
	<p>Niveau 2: Gevorderd Sociaal-communicatieve omgang met collega's en (fictief) opdrachtgever en het vermogen in te spelen op en tegemoet te komen aan vragen, wensen, behoeften en belangen van collega's en opdrachtgever. Concrete bijdrage leveren aan resultaten en besluitvorming van teambesprekingen, informatie verstrekken en vragen stellen.</p>	
	<p>Niveau 3: Professioneel Sociaal-communicatieve omgang met collega's, opdrachtgever en derden. Samenwerken in een beroepsomgeving en meedenken over doelen en inrichting van de organisatie, waaruit eisen voortvloeien m.b.t. multidisciplinariteit, interdisciplinariteit, klantgerichtheid, collegialiteit, leidinggeven Communiceren, mondeling en schriftelijk, intern op alle niveaus, effectief in bedrijfstaal; opstellen en schrijven van plannen en notities, informeren, overleggen, draagvlak creëren, stimuleren, motiveren, overtuigen, verwoorden van besluiten.</p>	
Kennis	Vaardigheden	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • Kennis van correct Nederlands (spelling) • Kennis van correct Engels • Basistheorie m.b.t. mondelinge en schriftelijke communicatie (rapporteren, presenteren) • Kennis van groepsrollen in team • Kennis van onderhandelingsstrategieën en theorie conflicthantering 	<ul style="list-style-type: none"> • (actief) Luisteren • Presenteren • Rapporteren (schriftelijk) • Interviewen • Conflicthantering en onderhandelen • Samenwerken: groepsbewustzijn, overleggen, feedback ontvangen, vergadertechnieken 	<ul style="list-style-type: none"> • Flexibele open actieve (werk)houding • Actief luisteren • Concessies kunnen doen • Constructief reageren op en aansluiten bij ideeën

10 ZELFSTURING EN ZELFONTWIKKELING

Beschrijving	Richting en planmatig uitvoering geven aan een succesvolle (studie)loopbaan, op basis van zelfinzicht en een hoge mate van reflectief vermogen.	
Beroepsproducten	Persoonlijk ontwikkelplan, portfolio, reflectie op eigen handelen, studieplanning / plan van aanpak	
Beheersingsindicatoren per niveau	<p>Niveau 1: Basis Vaststellen dat de juiste keuze is gemaakt voor de studie (inhoud en niveau), kritisch kijken naar het eigen handelen en mede op basis van ontvangen feedback het handelen verbeteren of bijstellen.</p>	
	<p>Niveau 2: Gevorderd Binnen de opleiding, voor AD binnen het beroepsveld, keuzes maken en vanuit zelfreflectie leervragen formuleren voor het vervolg van de studie of loopbaan, gericht op het toekomstig beroepsveld.</p>	
	<p>Niveau 3: Professioneel Zelfstandig opereren, zelf initiatieven nemen, realistische doelen stellen en keuzes maken binnen de opleiding én het toekomstig beroepsveld.</p>	
Kennis	Vaardigheden	Attitude
<ul style="list-style-type: none"> • Regels en faciliteiten van de hogeschool/ opleiding • Reflecteren • Oriëntatie op het beroepsveld • Kennis van de relatie tussen opleiding(skeuzes) en het werkveld • Kennis van opleidingsaanbod, keuzemogelijkheden 	<ul style="list-style-type: none"> • Het eigen werk/ leerproces plannen • Reflecteren op de eigen competentieontwikkeling en formuleren leerdoelen en leervragen • Het reflecteren op het (beroepsmatig) handelen, op basis van relevante informatie • Feedback geven en benutten • Keuzes maken t.o.v. opleiding / loopbaan • Het kunnen netwerken binnen de vakwereld 	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwsgierig • Kritisch • Oordelend • Open minded • Gepassioneerd • Verantwoordelijkheid tonen • Initiatiefrijk • "Proactief"